

DRAŽGOŠE: SLAVNOSTNI GOVOR, 14.1.2018

Lara Jankovič: igralka, aktivistka, predsednica Gibanja TRS

Spoštovani in spoštovane, Dražgošanke in Dražgošani, tovariši in tovarišice, visoki gostje in vsi prisotni - zdravo!

Še prav posebej srčno in z velikim spoštovanjem pozdravljam partizane in partizanke, borce in borke, ki ste še vedno med nami in ste za vedno spremenili tok zgodovine. V čast mi je, da sem lahko med vami.

V neizmerno čast mi je tudi, da ste me izbrali za govornico in mi zaupali to častno nalogo na tem veličastnem dogodku, proslavi, ko se spominjamo ene najpomembnejših bitk za Slovence in Slovenijo, za slovensko samozavest, ki je temelj naše suverenosti - Dražgoško bitko. Dražgoške boje. Dan, ko se spomnimo nedoumljivega poguma, vztrajnosti Cankarjevega bataljona, velikih tragičnih žrtev dražgoških vaščanov in ko se s ponosom in zanosom spomnimo, kako je sredi Gorenjske vzplamtel eden najpomembnejših uporov proti iztrebljevalcem slovenskega naroda, ko se spomnimo, kako je vstala tudi Gorenjska!! Kako se je neustrašno uprla nacistom, kot je vstala Primorska in se z vsemi silami uprla fašistom!

Ko nam hočeš nočeš odzvanjajo v ušesih tiste grozljive besede Adolfa Hitlerja: *»Ustvariti moramo (nacistično) tehniko razljudovanja. Če me vprašate, kaj mislim z razljudovanjem, naj povem, da nameravam pokončati cele rasne enote in to bom tudi storil....«*

Ko nas vedno znova zabolijo Mussolinijeve besede: *»Moramo iztrebiti vse moške te preklete rase!«* Ob tem se pa s ponosom spomnimo, da je bil to čas, ko se je mali narod silovito uprl na videz nepremagljivemu, a nedvomno številčnejšemu in boljje opremljenemu sovražniku in njegovi ideji uničenja našega naroda, ko so za silno željo po preživetju, svobodi, neodvisnosti bili pripravljeni plačati najvišjo ceno - ceno lastnih življenj. Vedno, ko razmišljam o tem, se mi zdi nedoumljiva njihova zavest ter časti in občudovanja vreden pogum. Na tem mestu bi se rada spomnila pretresljivega domovinskega pisma in dveh stavkov, ki ponazarjata brezmejno ljubezen do domovine in svobode, upornika Lojza Rabiča - Mlakarjevega in njegovih bratov z Dovjega, 16.12.1941: *»...mi ali oni, za vse ni prostora v naši lepi domovini. Ako se vrnemo, vrnili se bomo samo v svobodno, od fašistov očiščeno zemljo, ako ne, ostali bomo na krvavi poljani....«* In za to željeno svobodo so padli vsi bratje, Lojz je padel že naslednji dan, 17.12. 1941 ... Slava jim.

Slava vsem, ki so se neustrašno borili, trpeli in umrli za našo boljšo prihodnost, za to, da danes stojimo na svoji zemlji in da se tod razlega slovenska beseda in zveni slovenska pesem!

Dražgoše bodo ostale nesmrten spomenik, svetilnik, ki vedno znova dviguje našo zavest in samozavest, ki jo kot mali narod še kako potrebujemo!

Čas gre naprej. Živeti moramo zdaj, a močno zavedajoč se naše zgodovine, prave zgodovine seveda, in zreti v prihodnost. Nikoli pozabiti vrednot, ki v tem svetu namišljenih dobrin, zagledanosti v materialne koristi in lažnih vrednot, izginjajo.... Kot mlajša generacija, ki pa je še živela v času pravih vrednot, se še predobro zavedam, v tem neveselem času družbene apatije, kaj vse lahko naredimo, če smo povezani, solidarni, tovariški, sočutni, strpni. Tako smo bili vzgojeni. Nekaterim, kot meni, pa po venah teče tudi partizanska kri, saj sem ponosna vnukinja dveh partizanov. Moja junaka, ki sta mi dala to kri, ki se ne ukloni kar tako, ki je ponosna in ne trpi teptanja, še manj laži, krivic in nepravice.....

Vsi, ki me poznate, veste, da sem iskrena, odkrita in po navadi brez dlake na jeziku, zato mi dovolite to tudi danes, še posebej v tem trenutku, ko preprosto ne morem mimo potvarjalcev zgodovine, torej potomcev ali simpatizerjev izdajalcev, tistih, ki so, kot je lepo napisal pisatelj in župnik Fran S. Finžgar: *».....Rajši so sprejeli orožje, obleko in denar od okupatorjev za boj zoper brate Slovence. To je v slovenski zgodovini najbridkejši črni madež«* Ob tem mi

zlovešče zadonijo še Hitlerjeve besede: *»Slovani naj delajo za nas. Kolikor pa jih ne potrebujemo, naj jih pomorijo ...«*

In njegove besede, ko je na spisek za likvidacijo, če zmaga, dal tudi izdajalce: *»Zdaj izdaja svoj narod, drugič bo izdal mene. Izdajalec ostane izdajalec!«*

Še kako prav je imel! Zato si ne dovolim, da nekdo skruni in nespoštljivo tepta in maže zame nekaj najsvetejšega, kot je spomin na vse junake, ki so se še kako zavedali nujnosti in upravičenosti narodnoosvobodilnega boja, ki so točno vedeli, na kateri strani morajo stati in ki so zaradi pravega domoljubja in narodne zavesti zmagali nad nacizmom in fašizmom in upravičeno pišejo zgodovino. Zato ostro obsojam vsako poveličevanje in rehabilitacijo domobranstva, ki se trenutno dogaja. Obsojam vse, ki z roko v roki z RKC-jem delajo razdor med narodom, širijo sovraštvo in nestrpnost. Obsojam vse, ki pod krinko svobode govora širijo sovražni govor in ta že postaja kar dovoljen način njihove komunikacije, namesto da bi bil prepovedan in kaznovan! Obsojam vse, ki hujskajo ljudi, potvarjajo zgodovino in brišejo iz učbenikov poglavja o NOB. Nedopustno! Kdaj in zakaj smo to dopustili??!

Vsi ti zdaj pojejo domoljubne pesmi, obenem pa so prvi, ki bi razprodali našo zemljo in se popolnoma prodali Evropi. Tako kot so se že med vojno. Pa se vedno znova sprašujem, ali so resno mislili, da bi, če bi okupator zmagal, tukaj govorili slovensko? Medtem ko je Hitler rohnul po Štajerski: *»Naredite mi to deželo spet nemško!«* in ko so visele table z napisom: *»Qui si parla soltanto italiano«*. So (bili) res tako naivni ali samo tako pokvarjeni? Kritična sem tudi do vseh vladajočih, ki prepovedi rehabilitacije domobranstva niso uzakonili takrat, ko je bil še pravi čas. In da nismo, ko se je to začelo dogajati, ukrepali in se ostreje odzivali. Zdaj pa zahtevajo spravo! Zame v takih primerih demokracije ni in mi zato dovolite, da brez zadržkov še enkrat povem: vemo, kdo so osvoboditelji in kdo so izdajalci, vemo, kdo piše zgodovino, zato zame sprave NI! In je tudi ne potrebujem!!

Sploh pa, čas bi že bil, da bi nehali z ideološkimi razdvajanjem in se raje ukvarjali s sedanostjo, ki trenutno nima svetlega pogleda v prihodnost. Naši borci, partizani, so nam postavili trden temelj, na katerem so potem gradili človeku primerno družbo, omogočili samostojni družbenopolitični in ekonomski razvoj z narodno oblastjo, nacionalno enakopravnostjo, družbeno lastnino in samoupravljanjem, kjer je delavec vendarle nekaj veljal, kjer so bile prej omenjene vrednote vodilo v družbi, ki je s skupnimi močmi in solidarnostjo gradila, ustvarjala, tlakovala družbo, kjer je bilo omogočeno dostojno življenje vsem, tudi malemu človeku, kjer smo bili gospodarji na svoji zemlji. Tako se vsaj spominjam dveh desetletij takratnega življenja, kljub slabostim, ki jih lahko očitamo. A želeli smo več, želeli smo čez meje, želeli to, česar nismo imeli: demokracijo, samostojnost, neodvisnost. Biti edini gospodar na svoji zemlji. Svobodni. Zdaj vse to domnevno imamo. Pa imamo res? Zakaj se potem sama počutim vedno manj svobodna, kot ujeta ptica prstriženih kril? Obljubljali so nam nebesa, a kar jaz zdaj vidim, so žalostne posledice zloveščega, željenega, domnevnega kapitalizma na čelu z neoliberalnimi voditelji, ki so uspeli razprodati vse družbeno premoženje in dokazati v vseh letih osamosvojitve ne le, da ne znamo biti gospodarji na svoji zemlji, ampak smo to krvavo priborjeno zemljo tudi zapravili. Ampak ali ni bilo to družbeno premoženje od vseh? Kdaj pa ga je odkupila država, da ga lahko prodaja ali nam zaračunava zanj, ker imajo posamezniki na položajih korist od tega, mi pa prav nič? Zakaj se je moralo vse sprivatizirati, da ima nekaj od tega samo peščica, če smo včasih imeli vsi in je to dobro delovalo?

Postavili smo kapital pred človeka in posledice te odločitve so tako žalostne, da ne rečem srhljive. Izgubili smo čisto vse človekove pravice, delavske pravice, delavec je samo še stroj, ki naj čim ceneje dela enkrat več za pol manj, da ne uporabim besede »minimalec«, ker jo preziram iz dna duše in se mi zdi poniževalna za kogarkoli. Vsak si zasluži, da s poštenim delom lahko dostojno preživi! Danes, ko je javno, tudi s strani vlade, podprta korupcija, nepotizem, kraja in goljufija, dobro živijo samo kriminalci! Kaj nam s tem sporoča družba? Da

s poštenim delom nikamor več ne prideš. Neoliberalni delodajalci imajo vse pravice, delavec pa popolnoma nobenih več. Srce me boli, ko gledam, berem o delavcih, prekarcih, kar sem tudi sama in vse to krepko občutim na svoji koži, ko vidim v kakšnih pogojih delajo, izkoriščani, nespoštovani, najhuje pa je to, da narašča revščina med zaposlenimi! Da morajo ljudje opravljati dve službi, delati od jutra do večera in s tem ne morejo dostojno preživeti. Sramota! Zaradi tega je vedno več psihofizičnih bolezni, izgorelosti, psihičnih problemov zaradi katerih ljudje pristanejo na antidepresivih in podobnih substancah. Zato, da lahko naprej izgorevajo za neoliberalnega izkoriščevalskega kapitalista, ki služi milijone na plečih uničenih ljudi! Grozljivo je dejstvo, da je že vsak tretji, četrti Slovenec na antidepresivih. Na TV-ju reklamirajo tablete za pomiritev, če te šef jezi v službi, najhuje pa se mi je zdelo, ko sem bila zadnjič pri zdravniku ravno zaradi izgorelosti in sem v čakalnici zagledala plakat z napisom: Te skrbi prihodnost? Preprečevanje depresije pri mladostnikih. Kako tragično! Mladim od vseh temeljev naših dedov nimamo kaj ponuditi! Razen terapije proti depresiji namesto prihodnosti. Namesto da bi zdravili izvor problemov in spremenili družbo, zdravimo posledice in ponujamo terapije.

Ob vsem tem me strašno revoltira hinavsko sprenevedanje vladajočih, ki niso čisto nič naredili, da bi se ustavilo odtekanje denarja. Ali se dokazuje izvor premoženja, ali dolžniki milijonov še vedno nimajo nič, njihovi družinski člani pa dobrine, vredne milijone? Naj se drago obdavči luksuz. Naj se obdavči cerkev, če že poseduje pol države nepravilno vrnjenega premoženja in naj zanjo plačujejo tisti, ki verujejo vanjo. Kot je to v tujini. Predvsem pa naj se jo še enkrat strogo loči od države. Tudi sama razumem cerkev kot interesno dejavnost, ki naj se ukvarja z duhovnostjo in nikakor ne s politiko, naj ne izkorišča svojega položaja in ne zlorablja vere za politično propagando.

Napovedujejo se stavke. Če vprašate mene, se od leta 2011 sploh ne bi smele nehati. Na ulice bi morali ne samo tisti, ki so stavko napovedali, ampak čisto vsi delavci, prekarcji, izkoriščani, se boriti za svoje krivično odvzete pravice! Boriti se, da nas spet jemljejo kot pomembne člene v družbi in ne samo kot poceni delovno silo! Danes naš sovražnik ne nosi orožja, ampak je bolj prefinjen, podtalen, zlovešč, nosi kravato in hinavsko sprenevedavi nasmešek, izvaja pritisk na nas in nas ustrahuje, da postanemo apatični in novodobni sužnji. Ob tem se spomnimo na vse naše preminule borce, ki so dali življenja, da bo nam boljše, da bomo svobodno in dostojno živeli od našega poštenega dela. Spomnimo se na njihov pogum in neustrašnost, vero, da skupaj lahko premikamo gore in se upremo sovragu! Ker sodbo si moramo pisati sami! In samo skupaj smo nepremagljivi! Družba, ki postavlja profit pred človeka, ni naravna in mora propasti.

Politikom pa najlepša hvala za tole drugo Švico, vam jo vračam v zameno za tisti »grozni, totalitarni, gnili socializem«. Pa ne čisto tisti, ki je bil. Želim si tistega, ki ga še nismo imeli, ki bi ga in ga lahko ustvarimo sami.

Kot bi zapel John Lennon: *»Lahko mi rečete, da sanjam, a nisem osamljeni poet, če se pridružite sanjavcem, bo ta svet kot eden spet«* Tako pojem tudi sama v svojem koncertu *»Kako diši svoboda, kakšne barve je mir?«* Pojem, za mir in svobodo, pojem, ker je pesem osvobajala, še preden smo si svobodo zares priborili in ker se boj za svobodo nikoli ne konča, pojem, ker je pesem najlepša molitev; pojem o junakih, o tovarštvu, o smrti, o izgubah in nesmislu vojn in sovraštva; pojem za mir, o sožitju, tovarštvu, solidarnosti, povezovanju in strpnosti; pojem, ker ljubim in upam in ker se ne bom nikoli vdala.

Čas je, da v nas zaživijo junaki dražgoške bitke in vseh podobnih bojov, naj bodo naše vodilo v nenehnem boju za lepši jutri.

Smrt fašizmu, svobodo narodu!